

ДМИТРИЙ БИЛЕНКИН
ПАРИЖ СИ СТРУВА ЕДНА
МЕСА

Превод от руски: Искра Баева, 1981

chitanka.info

— И тъй, детето се роди — каза шепнешком Валах и изтри ръцете си с парцал.

Горд уморено кимна.

Машината висеше във въздуха, без да се опира на нищо. Маслената следа на предния овоид приличаше на присвито око — изглеждаше, като че ли машината следи хората. В пролуката между нея и платформата свободно можеше да мине дете. Беше толкова тихо, че рядкото пращане на осветителната тръба под свода изпълваше целия огромен цех.

Зад Горд и Валах се бяха скупчили група хора. Заради еднаквите комбинезони, те всички приличаха на работници, макар че дори инженерите бяха по-малко от притежателите на научни степени и титли. Открояваше се само пълната, в черен преливащ се костюм фигура на Милонер — специалният представител на директората. Той беше скръстил ръце на корема си и с радостна усмивка бързо оглеждаше присъстващите. Лицата на създателите отразяваха сложна смесица от настроения. Сега Машината съществуваше отделно от тях, тя беше факт, над който никой нямаше власт. Трудно беше да го повярват, след като толкова години беше изграждана в съзнанието, след като им принадлежеше и с материала, който се съпротивяваше, капризничеше, докарваше ги до бяс, до изчерпване на силите и който ден след ден трябваше да бъде съживяван, едва ли не да бъде вдъхван живот на всяко винтче, на всеки нерв. В секундата, когато тя потръпна и започна да се издига, всички тези хора направиха такова мислено усилие да ѝ помогнат, да я подтикнат, че сега изпитваха уморена празнота, която бавно се изпълваше със съзнанието за пълен и очевиден успех.

Всички заговориха някак изведнъж и безсмислено.

— Виси, дявол да я вземе!

— Сега и ръцете си можем да измием...

— Ама е красавица, а?

— Знаете ли, още не ми се вярва...

— Ех, не се сетихме да счупим бутилка шампанско!

Потупваха по рамото Горд, дърпаха го, а той смутено се усмихваше. Златните рамки на очилата на Милонер проблясваха, той се промъкна и здраво стисна ръката му.

— От името на управлението...

— А също и от името на господата бога и дружеството на майките-кърмачки — промърмори Валах. — Ох, ама ще се наспя днес!

— Да, да — бързо подхвана Милъонер. — Разбира се, разбира се, трябва да си починете. Искам само да ви напомня, че утре в десет е докладът пред разширения съвет, ще присъствуват отговорни лица от...

— Чуйте, Милъонер, поне днес бъдете човек — намръщи се Валах. — Да тръгваме — побутна той Горд.

„И все пак създадох това — помисли Горд. — Все пак го създадох.“

Той погледна Машината. Тя приличаше на заспало във въздуха малко китче. Масленото око гледаше човека, като че ли недоумяваше защо е тук тази подвижна буболечка и какво иска тя всъщност.

— Изтрийте маслото — нареди Горд. — Впрочем не, не трябва...

Като остави „гепарда“ на пътя, Горд бавно навлезе в жълто обагрената есенна гора. Краката му загребваша шумолящите мокро листа. След почерпката по случая главата му беше леко замаяна, в мислите му се беше загнездила тръпчива мъка. Защо е така? Може би просто се е изморил, измъчил? Или беше чакал този момент прекалено дълго, толкова дълго, че и триумфът вече не го радваше? Не, обхванало го беше нещо друго. Опустошителното чувство, сякаш беше отдал самия себе си на Машината, прелял се бе в нея до капка и сега краката му носят едно лишено от всякакви желания тяло. Будистите говорят за преселването на душите, колко по-близо до истината би била идеята за преселването на личността на конструктора в създадената от него техника.

Глупости! Макар че, защо не? Двадесет години от живота си бе отдал на нещо, което сега съществува самостоятелно. Независимо както порасналото дете, което рано или късно заявява на баща си: „Край, ти си свободен, отсега нататък живея както искам!“

Обратното, там е работата, че е точно обратното! Отсега той, Горд, ще стане сянка на създаденото. За него ще говорят: „Човекът, който...“ Като че само затова е ценен. А може и да е така? Какво е това в него, което го отличава от милиардите човешки същества? Той е обикновен, докато създаденото от него е грандиозно. Странно! Нима

неговата неповторима личност, чувствата и спомените, принадлежащи само на него, всичко, с което е живял и живееше, е нищо в сравнение с Машината?

А дори и да е така... Машината е плод на неговата мисъл. Тя е като бисер, произведен от разум на бисерна мида. И докато съществува тя, за човечеството ще съществува и той, Горд. Творецът трябва да умре в своето произведение.

Е, стига! Той е, сам по себе си винаги ще бъде, само сега е малко поуморен и е пийнал повече...

Листата под краката му зашумоляха по-силно — Горд ускори крачка. Шосето на което се върна, беше пусто. Вратата на колата беше останала незатворена и вътре светеше самотна светлинна. Горд затвори вратата, запали и включи осветлението. Наоколо като мрачна маса тъмнееше гората, от ниските облаци над пътя се стелеше влага и студ. Във вечерния сумрак колата се стори на Горд остров на топлина и уют; светлината на таблото беше проста, надеждна и ясна.

„Дотук беше, приятелю — Горд с любов поглади гланцовата повърхност на кормилото. — Свърши твоят век. Ще те замени друга машина. Ти против ли си? Но никой не те пита...“

Той запали мотора, привично и радостно усети властта си над машината с двеста конски сили.

„Разкиснал си се — каза сам на себе си, като набираше скорост. — Ти, победителят. Ти изведе човечеството в двадесет и първия век. Ти! Изпий хапче за сън и не забравяй, че в десет нула-нула ще те чакат много важни личности. Защото ти си направил Машината. Да вървят всички по дяволите!...“

Шосето пееше под колелата, тополите летяха назад, прилични на старци с протегнати към небето ръце. Назад останаха сънните постройки на фермите, където спяха, въртяха се, хъркаха насън. Вятърът на скоростта накъсваше лая на разтревожените кучета, наливаше сила в мускулите. Унилоста отдавна напусна Горд, струваше му се, че самата земя лети и се върти, подчинявайки се на движението на кормилото му.

* * *

Събуди се без усилие. Щорите бяха спуснати, в полумрака оранжево светеше циферблатът на будилника при главата му. Мъждиво, както в средата на нощта, проблясваше витрината на библиотеката.

Стрелките приближаваха осем. Можеше да не скача, можеше да се поглези както през ваканциите в детството. Главата му беше свежа, отпочинала, мислите течаха плавно, тонът им беше светъл, вчерашното бе забравено.

Без да гледа, Горд включи телевизора. В тишината на стаята нахлу възбуденият глас на говорителя.

— ... антигравитацията. Официалният представител на фирмата, господин Милонер, вчера заяви, че успешното изпитание на антигравитационния двигател на доктор Горд означава революция в техниката на транспорта, строителството, междупланетните полети. „Тежестта е победена! — каза представителят на фирмата. — Скоро човекът без усилия ще достигне най-далечните планети на Слънчевата система.“ Подробности не бяха съобщени, но ние се надяваме...

Речта на говорителя беше прекъсната от телефонния звън. Започва се! Като изключи телевизора, Горд взе слушалката.

— Да, слушам... Валах? Радвам се да те... Какво, какво? Как така няма да дойдеш на съвещанието? Не разбирам... Какво лице? Слушай, ти просто си прекалил... Какво? Успокой се най-после! Сега ще дойда, чакай ме!

Горд с досада остави слушалката. С Валах вечно се случва нещо. Както при всички трудности, ръката му по навик се протегна към цигарите. Огънят на запалката го накара да зажуми. Нервното дръпване опари дробовете. Горд се закашля, скочи, дръпна щорите, бързо пресече спалнята и ослепен от нахлулата светлина, в бързината закачи с крака си стола.

Като изруга, той машинално разтри удареното място и изведнъж откри, че по плата на пижамата пълзи нещо нелепо, зелено и че това нелепо нещо е собствената му ръка!

Поразен, той продължаваше да гледа как се движат пръстите му, до вчера толкова обикновени, а сега невероятно чужди, страшни уродливозелени.

Смъкнатата пижама отхвърча настрани и огледалото равнодушно отрази цялото му кошмарно, немислимо, зелено от главата до петите

тяло. Обаче не можеше да осъзнае веднага внезапния и ужасен факт и още няколко секунди Горд тъпо гледа своето изображение в огледалото, като стискаше в пръстите си спокойно димящата, забравена от него цигара.

Телефонът звънеше упорито. Горд дълго време не го чуваше. Накрая чу и сковано вдигна слушалката.

— Чуй, Валах, с мен е същото...

Но това не беше Валах. Гласът в слушалката ревеше, молеше, хлипаше — не можеше да се разберат думите. „Светът е полудял“ — спокойно помисли Горд.

Светът действително беше полудял, защото ридаящият глас принадлежеше на Милйонер.

* * *

Зад прозореца се простираше искрящият сняг. Широките лапи на елите се свеждаха под тежестта на белите наметала, но сините прозрачни сенки навсякъде напомняха за близката пролет.

— Слушам — каза Горд, без да се обръща.

— Това е всъщност — Валах хвърли изгорялата клечка в пепелника, не улучи, но не я вдигна. — Мислиш да спориш с изводите на медицинските светила? Глупаво е.

— И безполезно?

— И безполезно. Повтарям по точки. Първо: именно антигравитацията придава на кожата този изумителен жабешки цвят, който отрязва от света тебе, мене и всички, които са били в контакт с работещата машина. Второ: срещу това, както твърдят медиците, няма защитно средство. Лекарство също. Позеленяването е безвредно за здравето. Дори и да е така, но вечният зеленикав загар не е за нормалния човек. Никой не иска да стане зелен негър. Гнусен цвят. Затова антигравитацията няма да съществува. Съжаляваш ли?

— Глупав въпрос...

— Извинявай.

Горд се обърна с гръб към прозореца. На яркия фон лицето му изглеждаше черно-зелено.

— Чуй, Валах... Ще ти върна твоя въпрос в малко по-друга форма. За какво живее човек?

— Е, знаеш ли! — диванът изскърца под Валах, с босата си пета той почеса другата. — Остави тези фантасмагории на философите.

— Нямах ли свое мнение?

— Как да ти кажа... По чисто наблюдателен път съм установил, че хората живеят, за да ядат, пият, спят, да се размножават, тоест, за да живеят.

— Не виждам с какво този човек се отличава от животното.

— Че той не се отличава.

— Тогава за какво той измисля различни машини?

— Дявол го знае!

— Лъжеш... Когато ние по цели денонощия се мъчехме над машината, ти беше весел, свеж и си подсвиркваше. През тези дни ти имаше всичко, но не му обръщаше внимание, нужна ти беше Машината. Нито на яденето, нито на съня, нито на пиенето, нито на здравето обръщаше внимание. Сега отново имаш всичко, но нямаш Машината. И ти не ставаш от дивана, отпуснал си се, търкаляш се по пижама, изпадаш в мрачни настроения.

— Загарът, мили мой, зеленият загар! Не обичам да бъда прокажен. За какво обаче е целият разговор?

— Искам да ми стане ясно къде и в какво сме се излъгали.

— Струва ли си? Биолозите като едни твърдят, че ефектът на позеленяване — наистина изящен термин, нали? — не е могъл да бъде предсказан.

— Аз не за това. Може би самото откриване на антигравитацията беше грешка?

— Гледай, къде отиде! Според тази логика и двигателят с вътрешно горене не трябваше да бъде изобретен, а?

— А кой е доказал, че автомобилите, машините, ракетите са ни направили по-щастливи?

— Кой, кой... Ние с теб щяхме да бъдем къде-къде по-щастливи в пещерите. Нито лаборатории, нито чертежи, дори и криминален роман не ще можеш да прочетеш и алкохолът няма да е открит, за да удавиш в него скуката.

— Значи, ситостта още не е всичко?

— Стига! — Валах рязко се повдигна. — По дяволите философията. Да, да, искам да се занимавам с машината! И ти искаш! Дори и три пъти да позеленеем! Умираме от безделие, нали? Е, и какво? С антигравитацията е свършено. Точка. Това, което ние направихме, изисква прекомерно голяма цена. Вие раздавате картите, вие — Богът. Разбъркайте картите отново, може сега да ни потръгне и да създадем нещо безвредно-полезно, например самопочистваща се от мръсотия обувка. Но ние с тебе едва ли сме останали без сили...

— Не ви ли обезпокоих? — чу се на вратата гласът на Милъонер.

Видът на Милъонер беше делови и целеустремен. Той седна, постави чантата си до краката, избърса запотените от студа очила. Трудно можеше да се повярва, че преди няколко месеца този човек ридаеше в телефонната слушалка. Сега той излъчваше самоувереност и дори жабешкият цвят на лицето изглеждаше не като уродство, а знак за приобщаване към някаква особено висока каста.

— Господа — започна той стремително, — поръчано ми е да изясня отношението ви към идеята за по-нататъшното използване на антигравитацията, като се вземат предвид всички обстоятелства.

— Ние много мислихме върху това — обясни Горд. — Използуването на автоматични антигравитатори е много перспективно в Космоса, тъй като при него се изключва контактът на апарата с хората. Нещо в тази насока...

— Извинете, Горд, бихме желали да разгледате проблема по-широко.

— Тоест?

— Космосът е само една от сферите за прилагане на антигравитацията. На Земята, например в строителството...

— Изключено е! Трябва да знаете, че както показаха измерванията, спектралният радиус на действието на антигравитационните вълни на инсталациите от типа „подемен кран“ е от един до два километра. Разбира се, при особени случаи, в пустинята...

— И накрая, в сферата на транспорта — Милъонер като че ли не чуваше думите на Горд.

Горд сви рамене и хвърли на Валах поглед, в който ясно личеше въпросът: „Ти разбираш ли нещо? Аз не!“.

— Моля ви, полудявайте без мен — Валах размаха въз въздуха голата си пета и демонстративно се обърна към стената.

На Милонер този жест не направи впечатление.

— И тъй какво мислите по този въпрос? — повтори той. И тъй като Горд гледаше неразбиращо, добави: — накратко казано, става дума за използване на антигравитационните машини с участието на хора.

— Намерили сте средство за защита?! — изтръгна се от Горд. Дори Валах обърна глава.

— Не.

— Тогава лекарство?

— Също не.

— Тогава...

— Да, да, да! — възкликна Милонер. — Не ме гледайте, като че ли... Съществува мнение да се завърши разработката, да се пуснат машините в серия и да се използват независимо от страничния ефект.

В стаята стана много тихо.

— Милонер, вие сериозно ли? — проговори накрая Горд.

Резкият смях ги накара да потръпнат. Като прекъсна смеха, Валах посочи с пръст Милонер.

— Този господин не умее да се шегува. Та той е човек-магнитофон, нали така, Милонер?

— Ако обичате!...

— Валах, стига — Горд направи крачка към Милонер. — Това, което казахте, по-точно, това, което чрез вас са казали други, е чудовищно. Разбирате ли вие това?!

— Не — усмивката за Милонер беше почти тържествуваща.

— Тогава няма за какво да говорим.

— Все пак моля да ме изслушате. Не можете да отречете, че широкото и неограничено използване на антигравитационните двигатели означава нова ера в техниката. Строителството на жилища, на заводи ще се превърне в детска игра...

— По същество! — изръмжа Горд.

— Накратко казано, вие ясно си представяте какъв е активът. Пасивът е само един: зеленият загар. Дайте сега обективно да преценим.

— Погледнете нашите лица. Погледнете своето лице!

— Това са емоции. Загарът е безвреден. Е, хората ще станат зелени, какво пък толкова? Има хора с бяла кожа, има с черна, жълта, червена. А сега всички ще имат зелена, в края на краищата расизмът ще изчезне.

— Вие сте глупак, Милъонер. Расизмът се обуславя не толкова от цвета на кожата, колкото...

— Съгласен съм, съгласен съм! Аз просто така го казах. Е...

— Минутка! Как се почувствахте, когато станяхте зелен? Забравихте ли? Ако тогава, преди изпитанията, ви бяха направили предложение да получите антигравитация, но да позеленеете или да не получите, но да си останете бял — какво бихте казали?

— А вие?

— Аз?...

— Разбираш ли, накъде клони? — гневно промърмори Валах. — Сега той, както и ние сме изгнаници. Прокажени. А пък ако всички станат зелени...

— Вие не сте логичен — очилата на Милъонер енергично блеснаха. — Та вие казахте, че аз съм човек-магнитофон. Нека да е така, аз не се обиждам, не всички могат да бъдат гении. Но няма магнитофонът, и при това зелен, може самичък...

— Той е прав — замислено каза Валах. — Просто вятърът е задухал в друга посока. Извинявайте.

Горд бързо крачеше из стаята.

— Не разбирам — каза той едва чуто. — Нищо не разбирам! Кой е решил това? Съветът на директорите ли?

— Предложението е съгласувано на много високо ниво.

— Как може човек със здрав разум да се откаже от собственото си лице заради каквото и да било, та ако ще и най-великолепната машина?! Или самите тези „големи хора“ смятат да се скрият на Антарктида?

— Което не зная, не зная. Обаче не мисля. Впрочем ще си позволя да направя догадката, че те са се съгласили не по своя воля.

— Какво, какво? Кой може да им диктува? Да не би избирателят?

— Животът, драги Горд, животът.

Горд уморено се отпусна в креслото. Поклатя глава.

— Глупости, бълнуване, свински сън. Всички зелени?! А, разбрах... Парите. Капиталовложенията, които трябва да се оправдаят.

Доходите, които трябва да се приберат, ако ще целият свят да пропадне.

— Отчасти сте прав.

— Отчасти?

— Разбира се. Макар и да съм човек-магнитофон, както току-що ме определихте (по-рано вие, Валах, ме наричахте така зад гърба ми, но аз не се сърдя), нека аз от ваша гледна точка да съм само противен чиновник, но все пак имам някоя и друга мисъл. Искате ли?

— Моля ви, това е любопитно — прихна Валах. — Изречете я.

— За вас аз и преди бях зеленичък. Квакаща жаба.

— Е, знаете ли!...

— Нима не? Човек от по-лош сорт. Администраторче. Надзирател-съгледвач. Наистина ние, менажерите, ви отвърщаме с не по-малко презрение. Но работата не е там. Ако на Земята имаше братство, единно общество без всякаква там кастовост, вражда, ако светът се управляваше от разума, а не от конкуренцията, хората можеха да почакаат с антигравитацията. Спокойно всичко да изучат, премислят, претеглят... Но ние живеем в реален свят и той ни диктува своите закони.

— А вие, както се оказва, сте комунист по душа! — саркастично се усмихна Валах.

— Ще ви помоля...

— Оставете — глухо каза Горд. — Накратко, искате да кажете, че ако че ние, то други ще осъществят антигравитацията.

— Разбира се! Диктаторите не са се свършили, а те пет пари не дават за всякакъв си там морал и естетика, ако работата мирише на ново перспективно оръжие.

— И затова трябва да подражаваме на фашистите? Прекрасно! Нов вариант на ситуацията: „Хитлер, атомната бомба и свободните Съединени щати“ Толкова свободни, демократични и човеколюбиви, че за това могат много да разкажат жителите на Хирошима. Добър урок ни беше предаден тогава!

— Реалността си е реалност. Защо обаче трябва да драматизираме? Антигравитацията все пак не е бомба, а позеленяването съвсем не е лъчева болест.

— Кажете това на хората, които затрупаха вестниците с протести срещу нашите безчовечни опити...

— Сега, струва ми се, вие приемате нашата демокрация сериозно. Не се безпокойте, утре няколко красиви актриси, популярни певци, високопоставени дами и десетина славни „момичета от народа“ публично ще заявят, че зеленият цвят на кожата е най-красивият и че те самите искат да позеленеят. И ще позеленеят, бъдете сигурни, и така ще създадат мода. В края на краищата общественото мнение ще ви помоли да продължите работата.

— Не разбирате ли, че при гравитацията могат да се окажат някакви други, по-малко видими, но затова пък по-вредни свойства?! Аз, аз съм виновен, че не помислих за това по-рано, но сега вече гърмът удари!

— За това трябваше да се мисли още в деветнадесети век — внезапно каза Валах. — Или по-рано.

Не само Горд, но и Милъонер го погледнаха с недоумение.

— Да, по-рано! Когато създаваха автомобила, нима мислеха, че газовете ще започнат да душат хората? Прекрасно средство за транспорт, каква повече се иска! А сега те тровят. От тях хората не позеленяват, но както се случва, загиват. Ала ние и сега не се отказваме от колите, дори напротив.

— Валах!

— Какво Валах? Или ти не забелязваш как Милъонер, по-точно господарите му оборват всичките ти възражения?

— Моите? Нашите!

— Твоите! Аз лежа, мълча и слушам. Правя изводи. Харесват ли ми или не, само че, мили мой, в нашето общество не машинистът управлява влака, а влакът вози машиниста. Следователно стой на поста си или скачай. Точка.

— Но нима, нима ти вярваш, че милионите хора, каквато и реклама да направиш, по собствена воля ще се съгласят да се откажат от своето естество? Че нашите имена няма да бъдат прокълнати?

— Намерил си за какво да се вълнуваш... Първо, ако не ние, то други. Второ... Та огледай се! Всяка година само в Америка има сто и петдесет хиляди жертви на автомобилни катастрофи. И нищо, пътуваме си. А тук — зелен загар. И толкоз! Отначало е странно, диво, но затова пък е оригинално, безвредно и накрая патриотично. Мога дори да подхвърля на Милъонер лозунг: „Антигравитацията ще

ликвидира пътните катастрофи“. Чиста истина между другото. Да живее всеобщото позеленя-я-ване!

— Аз ще си го запиша — бързо каза Милонер. — Това е разумно предложение.

— Да ви вземат... — в очите на Горд блеснаха сълзи, той се обърна. — Нима ние сме само билиардни топки по време на игра?!

Валах меко се смъкна от дивана и сложи ръце на плещите на Горд.

— Напразно, приятелю — тихо каза той. — Милонер не е Мефистофел и ние не сме фаустовци. На нас самите много ни се иска да работим над машината. Ние не можем да живеем без това. И животът е по-мъдър от нас. Повярвай ми, Париж си струва една меса, както беше казал онзи неглупав френски крал...

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 47,48/1981 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.